

LT

LT

LT



EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 17.10.2008
KOM(2008) 617 galutinis

KOMISIJOS KOMUNIKATAS TARYBAI IR EUROPOS PARLAMENTUI

**Vieneri metai po Lisabonos aukščiausiojo lygio susitikimo: Afrikos ir ES partnerystės
įgyvendinimas**

{SEC(2008) 2603}

KOMISIJOS KOMUNIKATAS TARYBAI IR EUROPOS PARLAMENTUI

Vieneri metai po Lisabonos aukščiausiojo lygio susitikimo: Afrikos ir ES partnerystės įgyvendinimas

1. ĮVADAS

2007 m. gruodžio mėn. Lisabonoje įvykusiame antrajame aukščiausiojo lygio susitikime ES ir Afrikos valstybių ir vyriausybių vadovai priėmė Bendrą Afrikos ir ES strategiją – plačių užmojų ilgalaikės politikos pagrindą, kuriuo patvirtinamas ryžtas plėtoti politinius santykius ir kartu spręsti pasaulinio masto uždavinius. Ši politikos dokumentą, kuriuo pažymimas esminis atsiribojimas nuo praeities ir numatomas išsamus Afrikos ir ES santykių pagrindas, papildė 2008–2010 m. veiksmų planas, kuriame konkrečiai įtvirtinamos Bendroje strategijoje nurodytos politikos kryptys. Veiksmų planas, kurį sudaro 8 sektorinės partnerystės, yra pagrindinė Afrikos ir ES bendradarbiavimo veiksmų darbotvarkė, galiosianti iki kito aukščiausiojo lygio susitikimo, įvyksiančio 2010 m. Afrikoje. Bendra strategija ir su Afrika susijusi Europos kaimynystės politikos veikla papildys ir sustiprins viena kitą, kartu įtvirtinant Afrikos ir ES santykius.

Vadovai pareiškė, kad 2008-ieji turėtų būti įgyvendinimo ir pastebimos pažangos metai. Be to, jie sutarė, kad Europos Komisija, Tarybos sekretoriatas ir Afrikos Sąjungos komisija (ASK) kiekvienais metais pateiktų Bendros strategijos ir veiksmų plano įgyvendinimo pažangos ataskaitą. Pabrėždama savo politinį išsipareigojimą dalyvauti procese, Europos Komisija taip pat nusprendė parengti šį komunikatą, kuriame apžvelgiama pažanga ir ateities uždaviniai.

Šiuo komunikatu siekiama trijų tikslų: 1) įvertinti per pirmuosius įgyvendinimo metus padarytą pažangą; 2) nurodyti pagrindinius ateities uždavinius, tokiu būdu sudarant visų suinteresuotųjų šalių – ES valstybių narių ir institucijų, Afrikos šalių ir institucijų, parlamentų, pilietinės visuomenės bei tarptautinių partnerių diskusijų pagrindą ir 3) prisidėti rengiant bendrą pažangos ataskaitą 2008 m. lapkričio mėn. vyksiančiam ministrų trejeto susitikimui. Komunikate apžvelgiama pirminė pažanga, padaryta siekiant Bendros strategijos visuotinių politinių tikslų ir įgyvendinant 8 partnerystes. Į ateitį orientuotoje baigiamojoje dalyje apžvelgiamos pagrindinės rekomendacijos, kaip geriau ir greičiau siekti tikslų.

2. BENDRA STRATEGIJA – POLITIKOS GAIRĖS IR INSTITUCINĖ STRUKTŪRA

Bendroje strategijoje ir veiksmų plane nurodyti naujosios Afrikos ir ES strateginės partnerystės pagrindiniai principai, tikslai ir sudėtinės dalys, santykiams suteikiamas brandesnis ir lygiavertiškesnis pagrindas dialogą ir bendradarbiavimą plėtojant platesnėje nei vystymosi, Afrikos ir institucijų problemų plotmėje. Praėjus beveik metams, pirminė pažanga padaryta:

- **Platesnėje nei vystymasis plotmėje.** Afrika išlieka ES užsienio politikos darbotvarkės prioritetu, o dialogas vis dažniau plėtojamas platesnėje negu vystymosi, agentūrų ir pareigūnų plotmėje. Apie šį platesnį interesą byloja dažnesni ir gausesni aukšto lygmens susitikimai, visų pirma taikos ir saugumo srityje, pavyzdžiui, Europos Sąjungos politikos ir

saugumo komiteto trejeto susitikimai, spalio mėn. vyksiantis AS taikos ir saugumo tarybos posėdis, 2008 m. lapkričio mėn. vyksiantis Afrikos ir ES gynybos ministrų susitikimas. Tačiau su Afrika susiję klausimai pernelyg dažnai laikomi ir sprendžiami kaip „vystymosi problema“; būtina dėti daugiau pastangų sutelkti vystymosi klausimus sprendžiančiai bendruomenei nepriklausančių suinteresuotųjų šalių politinį išsipareigojimą ir finansinius išteklius.

- ***Platesnėje nei Afrikos plotmėje.*** Ir šioje srityje rezultatai teigiami, tačiau nevienodi. Nors ES ir Afrika vis aktyviau diskutuoja ir bendradarbiauja sprendžiant visuotinius klausimus, pavyzdžiui, taika ir saugumas, klimato kaita, energetika ir apsirūpinimo maistu saugumas, visas dėmesys diskusijose dažniausiai sutelkiamas į Afriką – klimato kaitos poveikis *Afrikai*, energetika ir apsirūpinimo maistu saugumas *Afrikoje* ir t. t. Abi pusės turi dėti daugiau pastangų bendradarbiauti Jungtinėse Tautose, kituose tarptautiniuose forumuose, taip pat daugiašalėse derybose dėl svarbiausių klausimų, pavyzdžiui prekybos, žmogaus teisių arba klimato kaitos. Taip pat reiktų nustatyti bendrą poziciją ir bendradarbiauti sprendžiant regioninius ir pasaulinio masto politinius klausimus.
- ***Platesnėje nei institucijų plotmėje.*** Viena iš pagrindinių naujovių šioje į žmones orientuotoje partnerystėje yra įvairių pilietinės visuomenės, privačiojo sektoriaus ir akademinės bendruomenės netradicinių dalyvių įtraukimas. Nors jaučiamas tikras susidomėjimas aktyviai dalyvauti, abi pusės turėtų dėti daugiau pastangų finansinėms priemonėms nustatyti ir praktinei darbo tvarkai parengti, kad institucijoms nepriklausantys dalyviai galėtų aktyviai dalyvauti ir bendrauti.

2008 m. rugsėjo 16 d. posėdžiavęs ministrų trejetas parengė pirmąją Bendros strategijos ir veiksmų plano įgyvendinimo ataskaitą, teigiamai įvertino padarytą pažangą ir patvirtino keletą konkrečių rekomendacijų ateičiai. ES savo ruožtu sustiprino Lisabonoje sutartą darbo tvarką priimdama papildomų priemonių. Teminių Afrikos ir ES partnerysčių įgyvendinimo užduotis skirta 8 ES įgyvendinimo grupėms, kuriose dalyvauja ryžtingai išsipareigojusios valstybės narės, Komisija ir Tarybos sekretoriatas, o bendrai darbą koordinuoja Taryboje įkurta Afrikos darbo grupė. Kiek tai susiję su finansavimu, ES valstybės narės raginamos skirti finansavimą numatytai veiklai, o Europos Komisija finansinius išsipareigojimus teikti paramą Bendros strategijos ir veiksmų plano įgyvendinimui įvykdys optimaliai panaudodama finansavimo išteklius ir priemones, numatytas EB biudžeto dabartinėje daugiametėje finansinėje programoje ir EPF.

Afrikai svarbiausiu klausimu lieka Afrikos Sąjungos komisija. Nors keletas Afrikos šalių ir organizacijų išreiškė susidomėjimą dalyvauti procese, į partnerysčių įgyvendinimą ir koordinavimą reiktų sparčiai įtraukti papildomus dalyvius ir grupes, analogiškas ES įgyvendinimo grupėms, – šios „varomosios grupės“ be Afrikos Sąjungos komisijos taip pat galėtų apimti regionų ekonomines bendrijas, Afrikos plėtros banką ir atskiras šalis.

Taip pat dėta pastangų, kad procese galėtų dalyvauti tarptautiniai partneriai, įskaitant Pasaulio banką, Jungtines Tautas ir Didžiojo aštuoneto šalis. Ši veikla turėtų peržengti politinio dialogo plotmę ir tapti konkrečiu bendradarbiavimu kiekvienos partnerystės lygmeniu.

2008-aisiais pastebimai sustiprėjo ES institucijų ir joms analogiškų AS struktūrų ryšiai. Akivaizdūs pavyzdžiai – naujosios dvigubas funkcijas atliksiančios ES delegacijos Afrikos Sąjungoje įkūrimas Adis Abeboje, vis stiprėjantis Europos Komisijos ir AS komisijos dialogo ir bendradarbiavimo darbotvarkės plėtojimas, taip pat beužsimezganti Europos Parlamento ir Visos Afrikos Parlamento partnerystė.

Komunikacija ir kalba yra esminis demokratijos ir piliečių dalyvavimo proceso pagrindas, kuriam būtinas tinkamas ES ir AS bendradarbiavimas ir tarnybų veikla informacijos, komunikacijos ir kalbų srityje.

Tai padeda siekti dar vieno svarbiausio tikslo – remti Afrikos politinę ir ekonominę integraciją, taip pat stiprinti Afrikos Sąjungą ir jos komisiją kaip veiksmingas Afrikos institucijas partneres.

3. PARTNERYSTĖS

Aktyvus ES valstybių narių, Komisijos ir kitų ES institucijų bei suinteresuotųjų šalių dalyvavimas sudarė sąlygas padaryti ankstyvą pažangą įgyvendinant 8 partnerystes kartu laikantis tarptautinių įsipareigojimų dėl didesnio pagalbos veiksmingumo, vystymosi politikos darnos, darbo pasidalijimo, svarbių klausimų, pavyzdžiui, lyčių lygybės, įtraukimo į kitas veiklos sritis. Toliau apžvelgiama iki šiol padaryta pažanga ir tolesnė veikla prioritetinių klausimų srityje. Prie šio komunikato pridedamame Komisijos tarnybų darbiname dokumente išsamiau apžvelgiami pasiekimai ir rezultatai sprendžiant prioritetinius klausimus pagal 8 temines partnerystes.

3.1. Afrikos ir ES taikos ir saugumo partnerystė

Taika ir saugumas lieka pagrindiniais Afrikos ir ES bendradarbiavimo prioritetais. Pagrindinis šios partnerystės tikslas – politikos, veiklos tikslų ir finansavimo sąsaja. Sustiprintam dialogui taikos ir saugumo klausimais Afrikoje, Europoje ir viso pasaulio mastu būtina Afrikos šalių vadovų politinė valia, paremta gebėjimu spręsti uždavinius Afrikos žemyne ir už jo ribų. Atitinkamai Bendroje strategijoje pripažįstama, kad visa taikos rėmimo operacijų našta negali tekti vien Afrikai.

Šiais metais diskusijose politiniais ir techniniais klausimais spęstos svarbios politinės krizės Afrikoje, pavyzdžiui, Kenijoje, Zimbabvėje, Mauritanijoje, Somaliui skirti taikos rėmimo dialogai ir priemonės, krizė Darfūre, Afrikos Sąjungos vadovaujamos taikos rėmimo operacijos Centrinės Afrikos Respublikoje ir ES karinė ESGP misija Čade. Ypatingos pastangos taip pat dėtos siekiant gerinti finansinę ir techninę paramą stiprinti AS gebėjimus planuoti, vykdyti ir valdyti taikos rėmimo operacijas, kurios turi būti toliau stiprinamos. Šiuo atžvilgiu pastebima pažanga rengiant antrąją Afrikos taikos priemonę, kuriai 2008–2010 m. laikotarpiu skirta 300 mln. EUR ir kuri grindžiama išsamesniu požiūriu, žengiant toliau negu taikos rėmimo operacijos ir gebėjimų stiprinimas ir įtraukiant konfliktų prevenciją ir pokonflikcinę stabilizavimą.

ES įgyvendinimo grupės pradėjo nustatinėti konkrečius siektinus rezultatus, kuriuos kai tik įmanoma aptars su partneriais Afrikoje. Minimieji rezultatai, *inter alia*, apima Afrikos nuolatinės parengties pajėgų stiprinimą rengiant specialų karinį ir civilinį mokymą, išankstinio įspėjimo pajėgumų stiprinimą ir glaudesnę bendradarbiavimą kovojant su terorizmu ir nelegalia šaunamųjų ginklų prekyba. Finansinė ir techninė parama suteikiama siekiant stiprinti būtinus AS gebėjimus taikos rėmimo operacijoms planuoti, vykdyti ir valdyti. Jungtinėse Tautose netrukus bus pradėtos diskusijos dėl tvaraus ir nuspėjamo finansavimo Afrikos vadovaujamos taikos rėmimo operacijoms. Paskirti šeši vadovaujantys dalyviai, kurie bendrai vadovaus įgyvendinant šios partnerystės tris prioritetinius veiksmus.

3.2. Afrikos ir ES demokratinio valdymo ir žmogaus teisių partnerystė

Šia partneryste siekiama plėtoti bendrą demokratinio valdymo principų suvokimą ir skatinti bei įtvirtinti bendrą darbotvarkę žmogaus teisių klausimais, taip patvirtinant išsipareigojimą bendradarbiauti siekiant apsaugoti ir remti visų Afrikos ir Europos piliečių žmogaus teises. Šia partneryste taip pat siekiama glaudesnio bendradarbiavimo kultūros srityje.

Afrikos ir ES dialogas bei bendradarbiavimas demokratinio valdymo ir žmogaus teisių srityje jau plėtojamas daugelį metų įgyvendinant ES išorės veiksmus, vystymosi ir kaimynystės politiką ir priemones. Kuo didesnė pagrindinių vykstančių procesų sąveika padės remti valdymo reformas ir užtikrinti veiksmingą žmogaus teisių bei laisvių apsaugą ir rėmimą.

Dialogu ir paskatomis įtvirtinamas demokratinis valdymas AKR šalyse yra pagrindinis valdymo programų skatinimui skirtos dalies išmokėjimo proceso, pagal kurį Valdymo veiksmų planus pateikusioms šalims skirta 2,7 mlrd. EUR, tikslas. ES ir AS veiks išvien remdamos Afrikos šalių pastangas kurti demokratines sistemas ir įgyvendinti nacionalinius reformų planus, taip pat skatins politinę valią šalyse, kuriose demokratiniai procesai buvo pertraukti arba atidėti.

AS ir ES pradėjo diskusijas vietos valdymo tema – tai tolesnio bendradarbiavimo galimybė. ES paragins AS šių svarstymų pagrindu bendrai imtis tolesnių priemonių, ypač po 2008 m. lapkričio mėn. Strasbūre vyksiančių Europos vystymosi dienų, per kurias dėmesys bus sutelktas šiems klausimams. Taip pat numatomas bendras darbas dėl žiniasklaidos vaidmens ir pliuralizmo.

Šia partneryste taip pat turėtų būti palengvinamas AS ir ES žmogaus teisių dialogo išvadų įgyvendinimas. ES paragins AS bendrai nustatyti klausimus, kuriuos sprendžiant galimas bendradarbiavimas tarptautiniuose forumuose, ir apsvastyti bendras iniciatyvas. Afrikos ir ES pilietinės visuomenės organizacijos bus paragintos dalyvauti lygiagrečiai vykšančiose diskusijose ir prisidėti prie šio dialogo.

Ši partnerystė padės įtvirtinti visos Afrikos valdymo ir žmogaus teisių struktūrą. AS ir ES Komisijos įvertins šiuo metu teikiamos paramos gebėjimų plėtojimui rezultatus, kad būtų bendrai nustatyti glaudesnio bendradarbiavimo šioje srityje prioritetai. Ypatingas dėmesys bus skirtas įtvirtinti pagalbą Afrikos rinkimams ir stebėjimo pajėgumams, taip pat spręsti porinkiminių krizių valdymą.

Veiklos kultūros vertybių srityje peržiūra bus pradėta 2009 m.; ja remiantis bus nustatyti šios srities prioritetai.

Galiausiai siekdamas įtraukti kuo daugiau įvairių dalyvių ir suinteresuotųjų šalių, 2009 m. AS ir ES parengs pagrindą dialogui demokratinio valdymo ir žmogaus teisių klausimais plėtoti.

3.3. Afrikos ir ES prekybos ir regioninės integracijos partnerystė

Pagrindinis šios partnerystės tikslas – remti socialinę, ekonominę ir politinę Afrikos integraciją, spartinti didesnių ir regionų mastu integruotų rinkų kūrimą ir padėti gerinti ir išlaikyti Afrikos infrastruktūrą ir paslaugas. Šiuo atžvilgiu labai svarbu šalinti muitų kliūtis Afrikoje, taip pat didinti administracijų, gamintojų ir eksportuotojų pajėgumus visais lygmenimis tenkinti rinkų, į kurias eksportuojama, norminius reikalavimus. Neseniai

parengtas komunikatas dėl regioninės integracijos siekiant AKR šalių vystymosi¹ yra Europos Komisijos indėlis šiose diskusijose. Ekonominės partnerystės susitarimai (EPS) toliau lieka darbotvarkės prioritetais, o tais atvejais, kai jie sudaryti plačiu regioniniu pagrindu, jie bus ES paramos Afrikos regioninei integracijai pagrindas.

Teisės aktų, reglamentų, procedūrų, normų ir standartų suderinimo visoje Afrikoje problema galėtų būti naudingai sprendžiama ne tik regionų, bet ir visos Afrikos lygmeniu. Vienas svarbiausių siektinų rezultatų yra susijęs su sanitarijos ir fitosanitarijos standartais (SPS), visų pirma su žmoniškųjų gebėjimų stiprinimu ir keitimusi informacija viso žemyno lygmeniu. Tikimasi, kad 2009 m. pradžioje bus surengta aukšto lygmens Europos Komisijos misija Afrikoje.

Afrikos ir ES partnerystė infrastruktūros srityje pradėta 2007 m., prieš priimant Bendrą strategiją, o partnerystės įgyvendinimas pradėtas 2008 m. Partnerystė siekiama pastebimai didinti ES investicijas į Afrikos infrastruktūrą, tokiu būdu didinant Afrikos sujungimą. Siekiant šio tikslo naudojamos įvairios finansinės priemonės: NIP/RIP (10-asis Europos plėtros fondas (EPF)), kuriuo bus remiami regioniniai transporto, energetikos ir ryšių koridoriai, Energetikos ir vandens priemonės, Infrastruktūros patikos fondas, sudarantis sąlygas derinti subsidijas ir paskolas. Iš 9-ojo EPF Patikos fondui jau skirta 108 mln. EUR, dar daugiau lėšų tikimasi gauti iš 10-ojo EPF, ir 38 mln. EUR iš vienuolikos ES valstybių narių. Europos investicijų bankas ir kiti pagalbos teikėjai taip pat pranešė apie Patikos fondui skiriamas paskolas, kurių vertė viršija 250 mln. EUR. Galiausiai 10 mln. EUR paramos programa padės AS komisijai formuoti ir skatinti politiką ir veiksmus, skirtus spręsti Afrikos infrastruktūros problemas.

3.4. Afrikos ir ES Tūkstantmečio vystymosi tikslų (TVT) partnerystė

Ši partnerystė turėtų tarnauti kaip forumas intensyviai žemynų politikos dialogui, bendradarbiavimui ir bendriems veiksams, siekiant visų TVT visose Afrikos šalyse iki 2015 m. Nustatyti keturi prioritetiniai veiksmai:

- Užtikrinti finansų ir politikos bazę TVT pasiekti;
- Paspirtinti TVT numatytų tikslų, susijusių su aprūpinimo maistu saugumu, įgyvendinimą;
- Paspirtinti TVT numatytų tikslų sveikatos srityje įgyvendinimą;
- Paspirtinti TVT numatytų tikslų švietimo srityje įgyvendinimą.

2008 m. birželio mėn. ES valstybių ir vyriausybių vadovai patvirtino išipareigojimą siekti didesnės oficialios vystymosi pagalbos (OVP) 2010 ir 2015 m., ir priėmė Veiksmų TVT srityje darbotvarkę. Joje numatoma didesnė ES sektorinė parama ir ES veiksmai, kurie bus vykdomi kaip esamų OVP išipareigojimų dalis. Darbotvarkėje pateikiamas bendras Europos pasiūlymas besivystančioms šalims partnerėms ir tarptautinei bendrijai. Globalaus pobūdžio darbotvarkėje Afrika laikoma aiškiu prioritetu, o tai atitinka Afrikos TVT iniciatyvinės grupės, kurią įsteigė JT generalinis sekretorius, darbą.

¹ 2008 m. spalio 1 d. COM (2008) xxx.

Svarbu nustatyti sritis, kuriose darbas žemynų lygmeniu sukuria esamų iniciatyvų pridėtinę vertę, atsižvelgiant į poreikį susieti veiksmus Afrikos ir ES lygmeniu su veikla nacionaliniu, subregioniniu ir daugiašaliu lygmeniu. Žemyno lygmeniu ES veiksmų darbotvarkė galėtų būti naudojama kaip politikos priemonė 1) informuotumui TVT klausimais didinti ir pačios Afrikos poreikių ir prioritetų nustatymui skatinti, 2) TVT pažangos stebėjimui žemyno lygmeniu gerinti ir 3) bendroms Afrikos ir ES pozicijoms dėl TVT svarbiausiuose tarptautiniuose susitikimuose rengti. Šalių lygmeniu darbotvarkė galėtų būti naudinga priemone politikos dialogui plėtoti siekiant: 1) dar nesamoms šalių TVT gairėms ir tikslams, atsižvelgiant į padėtį konkrečioje šalyje, nustatyti ir nacionalinėms duomenų ir stebėjimo sistemoms tobulinti, 2) nuodugnesniam TVT įtraukimui į nacionalines vystymosi strategijas skatinti ir 3) konkretiems veiksams ir gerajai patirčiai, padėsiančiai paspartinti TVT įgyvendinimo pažangą, nustatyti.

Trumpuoju laikotarpiu siektini rezultatai finansų ir politikos srityje turėtų apimti bendrą prioritetinių gairių ir veiksmų nustatymą remiantis ES veiksmų darbotvarke ir neseniai JTGS įsteigtos Afrikos TVT iniciatyvinės grupės priimtomis rekomendacijomis. Pasieltas ankstyvas rezultatas aprūpinimo maistu saugumo srityje būtų bendras darbas siekiant stiprinti EB aprūpinimo maistu saugumo teminės programos, ES siūlomos Maisto priemonės ir Afrikos aprūpinimo maistu saugumo sistemos, nurodytos Išsamioje Afrikos žemės ūkio vystymo programoje (3-asis ramstis), ryšį, pirmiausia mokslinių tyrimų žemės ūkio srityje, aprūpinimo maistu saugumo informacinių sistemų, aprūpinimo maistu saugumo rizikos patobulinto valdymo ir paramos regionų ir žemyno ūkininkų organizacijoms srityje. Esama galimybių tai suderinti su ES veiksmų darbotvarke, pavyzdžiui, sveikatos ir švietimo sričių finansavimo gerinimas, žmoniškųjų išteklių krizės sveikatos priežiūros srityje sprendimas, taip pat kvalifikuotų mokytojų skaičiaus mažėjimo sustabdymas ir švietimo kokybės užtikrinimas.

3.5. Afrikos ir ES energetikos partnerystė

Energetika – viena iš tų sričių, kuriose Afrika ir Europa turi bendrų svarbių interesų ir susiduria su panašiais sunkumais. Šia partneryste siekiama trijų tikslų: stiprinti Afrikos ir ES dialogą dėl energijos tiekimo užtikrinimo ir galimybių naudotis energijos šaltiniais, gerinti energijos paslaugų prieinamumą, didinti investicijas į infrastruktūrą ir skatinti atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimą ir didinti energijos vartojimo efektyvumą.

2008 m. rugsėjo mėn. už energetiką ir vystymąsi atsakingi Europos Komisijos nariai dalyvavo bendroje misijoje Afrikoje, kurios tikslas – energetikos klausimai. Apsilankymas AS komisijoje ir trijose šalyse – Etiopijoje, Nigerijoje ir Burkina Faso – išryškino Afrikos energetikos sektoriaus įvairovę ir potencialą. Apsilankymo darbotvarkėje regioniniams aspektams skirta daug dėmesio, nes infrastruktūros sujungimas bus svarbus ne tik energetikos požiūriu, bet ir įvairioms regionų ekonominėms bendrijoms priklausančių šalių stabilizavimo požiūriu.

Apsilankymo metu Europos Komisija ir AS komisija susitarė dėl pagrindinių prioritetų ir valdymo struktūros Afrikos ir ES energetikos partnerystei įgyvendinti ir pasirašė Bendrą pareiškimą dėl Afrikos ir ES energetikos partnerystės įgyvendinimo. Šis pareiškimas yra pirmasis oficialus sektorinis susitarimas po Lisabonos aukščiausiojo lygio susitikimo; jam pritarta 2008 m. spalio 1 d. Briuselyje įvykusiame Europos Komisijos ir Afrikos Sąjungos komisijos kolegijų susitikime.

Partnerystės valdymo struktūra užbaigta: ES įgyvendinimo grupės posėdžiavo keletą kartų, įsteigta Afrikos pagrindinė grupė, o 2008 m. spalio 15–16 d. Adis Abeboje vyks pirmasis

Neoficialios jungtinės ekspertų grupės susitikimas. Taip pat nuspręsta, kad pirmasis aukšto lygio Afrikos ir ES susitikimas energetikos tema bus surengtas 2009 m., kartu su energetikos partnerystės forumu, į kurį bus įtraukta pilietinė visuomenė ir privatusis sektorius.

Bendrajame pareiškime nustatyti prioritetai: regionų integracija ir energetikos infrastruktūros atnaujinimas, privačiojo sektoriaus investicijoms palankios aplinkos skatinimas, energijos paslaugų prieinamumo gerinimas, tvarus Afrikos atsinaujinančių energijos šaltinių potencialo tyrimas, energijos vartojimo efektyvumo didinimas ir atliekų mažinimas. Šiuo pagrindu Neoficiali jungtinė ekspertų grupė energetikos klausimais parengs pirmiau išvardytų prioritetų įgyvendinimo veiksmų planą. Plėtojamas dvišalis dialogas energetikos klausimais su konkrečiomis Afrikos šalimis arba regionais.

2008 m. pagal esamas finansines priemones ir temines programas, įskaitant Energetikos priemonę, Afrikos ir ES infrastruktūros partnerystę ir Patikos fondą, dvišales ir regionines EPF programas, Aplinkos, tvaraus gamtinių išteklių, įskaitant energiją, valdymo – ENRTP programą, parengti arba bus sudaryti keli projektai energetikos srityje, kuriais siekiama remti šios partnerystės įgyvendinimą.

3.6. Afrikos ir ES klimato kaitos partnerystė

Į šią partnerystę patenka 2 susiję prioritetiniai veiksmai: 1) parengti bendrą darbotvarkę su klimato kaita susijusios politikos ir bendradarbiavimo srityje; 2) spręsti dirvožemio blogėjimo ir didėjančio sausringumo problemą.

Pirmasis prioritetinis veiksmas susijęs su Afrikos šalimis, kurioms skirtas Pasaulinis klimato kaitos aljansas (PKKA)² kaip pagrindas stiprinti AS ir ES politinį dialogą ir bendradarbiavimą. Tokiu būdu sukuriamas privileijuotas kanalas bendrai Afrikos ir ES vizijai klimato kaitos ir prisitaikymo srityje plėtoti. Afrikos informacijos apie klimatą siekiant Afrikos šalių vystymosi koncepcija yra antra šio prioritetinio veiksmo dalis³. Minėta koncepcija yra glaudžiai susijusi su nelaimių rizikos mažinimu – viena iš prioritetinių PKKA sričių. Pirmieji rezultatai turėtų apimti bendrą politinę Afrikos ir ES deklaraciją klimato kaitos ir PKKA srityje⁴, rengiantis 2008 m. gruodžio mėn. Poznanėje vyksiančiai konferencijai dėl Jungtinių Tautų Bendrosios klimato kaitos konvencijos (kurioje bus pateikta bendra ES ir mažiausiai išsivysčiusių šalių ir mažų besivystančių salų valstybių deklaracija), taip pat atsižvelgiant į Afrikos su klimato kaita susijusius prioritetus⁵.

Antrasis prioritetinis veiksmas yra kova su dirvožemio blogėjimu Afrikoje. Inicatyva dėl žaliosios sienos Sacharos dykumoje sukūrimo yra pagrindinė iniciatyva, kuria būtų galima suburti veiksmus Afrikos žemyno, nacionaliniu bei vietos lygmeniu ir institucijas, veikiančias tvaraus žemės valdymo srityje. Šia partneryste bus remiamas gebėjimų stiprinimas, tvaraus žemės ir vandens valdymo klausimų įtraukimas į kitas sritis, vietos bendruomenių stiprinimas

² 2007 m. rugsėjo mėn. Europos Komisija pradėjo Pasaulinio klimato kaitos aljanso (PKKA) iniciatyvą tarp Europos Sąjungos ir labiausiai klimato kaitos pažeidžiamų besivystančių šalių, visų pirma mažiausiai išsivysčiusių šalių (MIŠ) ir mažų besivystančių salų valstybių (MBSV). 2007 m. rugsėjo 18 d. COM (2007) 540; Tarybos išvados 15103/07; 2008 m. liepos 15 d. SEC (2008) 2319.

³ Bendra Pasaulinės klimato stebėjimo sistemos, JT Afrikos ekonomikos komisijos ir AS komisijos iniciatyva, kuria siekiama gerinti duomenų apie klimato kaitą prieinamumą sprendimus priimančioms pareigūnams.

⁴ Galbūt Afrikos ir ES ministrų trejeto susitikime, kuris numatytas 2008 m. lapkričio mėn.

⁵ Plg. *inter alia* 2008 m. birželio mėn. vykusios Afrikos aplinkos ministrų konferencijos (AMCEN) rezultatus.

ir galių suteikimas, gamtinių išteklių valdymas vietos lygmeniu. Ankstyvieji rezultatai apima pradinio institucijų veiklos apimtį nustatymo tyrimo užbaigimą 2009 m. pradžioje ir veiksmų planą, kurį AS komisija turi priimti 2009 m. sausio mėn.

Svarbu nustatyti abiejų veiksmų pagrindinę suinteresuotųjų šalių grupę, pajėgsiančią būti proceso varomąja jėga; šiuo atžvilgiu labai svarbi ES lygmeniu pradėta padėties analizė.

Be to, Europos Komisija ir AS siekia platesnio dialogo aplinkos srityje, įtraukiant daugiašalių susitarimų aplinkos srityje įgyvendinimą, nelaimių rizikos mažinimą, aplinkos klausimų įtraukimą į vystymosi politiką ir koordinavimą su įvairiais svarbiais partneriais iš visos Afrikos (AS komisija, Afrikos vystymuisi skirta nauja partnerystė (NEPAD), Afrikos aplinkosaugos ministrų konferencija (AMCEN), Jungtinių Tautų aplinkos programa (UNEP)).

3.7. Afrikos ir ES migracijos, judumo ir užimtumo partnerystė

Ši partnerystė grindžiama Tripolyje Afrikos ir ES paskelbta deklaracija, Afrikos ir ES veiksmų planu dėl kovos su prekyba žmonėmis ir Uagadugu deklaracija ir veiksmų planu dėl užimtumo ir skurdo mažinimo. Šia partneryste siekiama visapusiškai spręsti šių dviejų žemynų ir tarpžemyninius migracijos, judumo ir užimtumo klausimus ir kartu sukurti daugiau geresnių darbo vietų Afrikoje, spartinti Deramo darbo darbotvarę ir geriau valdyti migracijos srautus.

Afrikoje su regionų ekonominėmis bendrijomis pradėtos konsultacijos migracijos tema. Palaikant Europos ir Afrikos aukšto lygio dialogą Vakarų Afrikos migracijos maršruto tema rengiamasi 2008 m. lapkričio mėn. Paryžiuje vyksiančiai ministrų konferencijai migracijos ir vystymosi tema.

Patikimi duomenys ir analizė būtini siekiant apibrėžti ir įgyvendinti atitinkamas politikos kryptis. Europos Komisija toliau teiks paramą kuriant migracijos stebėjimo institucijų tinklą Afrikoje į pietus nuo Sacharos. Struktūrinio dialogo su Afrikos išeivija, kurią AS laiko „šeštuoju regionu“, užmezgimas ir jo vaidmens Afrikos vystymosi srityje stiprinimas yra bendras ES ir AS prioritetas. Rezultatas – rengiamas pirmasis Afrikos išeivijos aukščiausiojo lygio susitikimas, taip pat įvairios Europos iniciatyvos, skirtos stiprinti dialogą su Afrikos išeivija. Pripažindama didėjančią perlaidų svarbą daugeliui Afrikos šalių, Europos Komisija, vadovaujant AS komisijai ir bendradarbiaudama su Pasaulio banku, teiks paramą Afrikos perlaidų institutui steigti 2009 m.

Bendradarbiaujant su partneriais Afrikoje taip pat skatinamas regioninis dialogas ir bendradarbiavimas kovojant su nelegalia migracija, migrantų kontrabanda ir prekyba žmonėmis. Vienas naujoviškas metodas, konkrečiai susijęs su migracija, judumu, užimtumu ir profesiniu mokymu, pagrįstas ankstesnėmis iniciatyvomis Maroke ir Tunise, yra Europos bendrijos parama Migracijos informacijos ir valdymo centro Malyje steigimui. Pastebimas Afrikos noras perimti tokią patirtį. *Erasmus Mundus*, *Tempus* ir *Nyerere* programos teikia didesnes judumo Afrikoje ir Europoje galimybes reikalavimus atitinkantiems Afrikos studentams. Be to, programa „Veiklus jaunimas“ remiamas Europos ir Afrikos jaunimo judumas.

3.8. Afrikos ir ES mokslo, informacinės visuomenės ir kosmoso partnerystė

Šia partneryste siekiama sumažinti mokslinę ir skaitmeninę atskirtį, didinti Afrikos gebėjimus mokslo, informacinių ir ryšių technologijų, kosmoso technologijų ir taikomųjų programų srityje ir šias technologijas naudoti skurdui mažinti, augimui ir socialiniam bei ekonominiam

vystymuisi skatinti. Šia partnerystė bus teikiama parama Afrikos konsoliduotam veiksmų planui mokslo ir technologijų srityje ir Afrikos regioniniam veiksmų planui žinių ekonomikos srityje.

Partnerystė sukuria puikią progą skatinti mokslą ir technologijas, informacinę visuomenę teikiant ES vystymosi pagalbą ir plėtojant Afrikos ir ES partnerystę. Šiuo metu būtini ankstyvi politikos įgyvendinimo rezultatai ir bendras ilgalaikis požiūris.

AS komisija pasiūlė pagal šią partnerystę įgyvendinti 19 „projektų švyturių“. 12 mokslo ir technologijų srityje, 5 informacinės visuomenės ir 2 kosmoso srityje. Iš jų šeši projektai (du kiekvienam prioritetiniam veiksmui) laikomi neatidėliotinais ir parengtais ankstyvam įgyvendinimui. AS komisijos ir Europos Komisijos nariai 2008 m. spalio 1 d. Bendrajame pareiškimе nurodė, kad šie projektai turėtų būti šios partnerystės tolesnio įgyvendinimo pagrindas.

Kosmoso srityje ES ir AS susitarė bendradarbiauti įgyvendinant Pasaulinę aplinkos ir saugumo stebėsenos iniciatyvą, vadinamąją KOPERNIKUS, kaip ES ir AS partnerystės dalį. Rengiamas jungtinis veiksmų planas. Siekiama veiksmų planą pateikti kitame Afrikos ir ES aukščiausiojo lygmens susitikime, vyksiančiame 2010 m. Libijoje. Šis procesas pradėtas per 2008 m. spalio 4–6 d. Akroje, Ganoje, vykusį neformalų AS komisijos ir Europos Komisijos susitikimą Pasaulinės aplinkos ir saugumo stebėsenos tema. ASK ir Europos Komisija tiria būdus, kaip optimizuoti geografijos ir kosmoso mokslų naudojimą tvariam vystymuisi, sutelkiant dėmesį į gamtinius išteklius, aprūpinimo maistu saugumą, krizių valdymą ir atsinaujinančius energijos šaltinius, Adis Abeboje įsteigiant *ad hoc* sistemą, pagrįstą Europos Komisijos bendrojo tyrimų centro dabartine patirtimi.

4. IŠVADOS IR ATEITIES PLANAI

2007 m. Lisabonoje įvykusiame aukščiausio lygio susitikime ES ir Afrikos vadovai pabrėžė Bendros strategijos ir jos veiksmų plano įgyvendinimo ankstyvos pažangos ir konkrečių rezultatų svarbą. 2008-ieji buvo svarbūs metai Afrikos ir ES santykiams: ilgalaikis bendradarbiavimas dar labiau sustiprintas, pradėtos svarbios naujos politikos iniciatyvos. Sukurtas strategijos ilgalaikio sėkmingo įgyvendinimo pagrindas – naujoviškas politikos požiūris ir veiksminga darbo tvarka. Abi pusės pradėjo įgyvendinti teminių partnerysčių plačių užmojų veiksmų darbotvarkes. Pirminė pažanga turi būti paspartinta, išplėsta ir įtvirtinta. 2008 m. rugsėjo mėn. posėdžiauęs trejetas pabrėžė, kad abi pusės dabar turi sustiprinti pastangas, kad šios partnerystės duotų visų laukiamų rezultatų.

Svarbus tolesnis žingsnis – sukurti jungtines ekspertų grupes, kurios įgyvendins ir koordinuos aštuonias partnerystes. Tam būtina, kad Afrikos šalys parengtų veiksmingą darbo tvarką, įskaitant aiškų Afrikos šalių, ASK ir kitų visos Afrikos įstaigų, regionų ekonominių bendrijų ir kitų svarbių suinteresuotųjų šalių atitinkamo indėlio, funkcijų ir atsakomybės apibrėžimą. Parlamentai, pilietinės visuomenės, privatusis sektorius, daugiašalės organizacijos ir išipareigoję tarptautiniai partneriai turi aktyviai dalyvauti įgyvendinimo procese. Galiausiai abi pusės turi skatinti didesnę politikos darną ir teminių partnerysčių papildomumą, stiprinti komunikacijos ir keitimosi informacija pastangas, kad suinteresuotosios šalys, suinteresuoti piliečiai, žurnalistai ir tyrėjai galėtų stebėti šios partnerystės įgyvendinimo pažangą ir rezultatus.

Atsižvelgdama į diskusijas per 2008 m. spalio 1 d. įvykusį Europos Komisijos ir Afrikos Sąjungos komisijos kolegijų susitikimą, Europos Komisija nustatė rekomendacijas ateities veiksams, kad būtų sutelktas dėmesys į skubiai sprendžiamus klausimus:

- (1) Partnerystė grindžiama bendromis pastangomis. Todėl abiejų pusių įgyvendinimo grupių nariai turi **konkrečiais indėliais**, įskaitant Briuselyje, Adis Abeboje ir nacionaliniu lygmeniu užtikrintus žmogiškuosius ir finansinius išteklius ir technines žinias, **paremti savo politinį įsipareigojimą dalyvauti procese**.
- (2) ES įgyvendinimo grupės turėtų **užbaigti išsamią** bendradarbiavimo iniciatyvų ir turimų išteklių **analizę** ir **parengti** prioritetus ir ankstyvus rezultatus apimsiantį **įgyvendinimo planą**. Afrikos pusė turėtų skatinti **Afrikos įsipareigojimą laikytis Bendros strategijos ir aktyviai dalyvauti** jos įgyvendinime, ir turėtų skubiai nustatyti veiksmingą vidaus darbo tvarką. Abiejų pusių ekspertai turėtų **bendrai paskatinti veiksmų plano, įskaitant prioritetinių projektų, dėl kurių susitarta, įgyvendinimą iki kito ministrų trejeto susitikimo**, vyksiančio 2008 m. lapkričio mėn.
- (3) Iki 2008 m. lapkričio mėn. turėtų būti surengtos pirmos **konsultacinio pobūdžio diskusijos su pagrindiniais neinstituciniais dalyviais**, įskaitant pilietinę visuomenę, akademinę bendruomenę ir privatųjį sektorių, kad jie galėtų aktyviai dalyvauti įgyvendinant Bendrą strategiją ir stebint pažangą.
- (4) Abi pusės turėtų **dėti pastangas traktuoti Afriką kaip vieningą visumą** ir palaipsniui pagal partnerystės poreikius ir tikslus pritaikyti atitinkamas politikos kryptis ir finansines sistemas, kad būtų skatinami visą žemyną apimantys projektai, taip pat Šiaurės Afrikos ir Afrikos į pietus nuo Sacharos bendradarbiavimas. Be to, toliau turėtų būti racionalizuojama institucinė struktūra, pavyzdžiui, su Afrika susijusi Tarybos darbo tvarka, kad būtų laikomasi šio principo.
- (5) Bendrą strategiją ir jos veiksmų planą patvirtino valstybių ir vyriausybių vadovai, todėl jie turi būti bendrai laikomi visos vykdomosios valdžios įsipareigojimais. Būtina gerinti koordinavimą, kad **Bendros strategijos glaudžiai tarpusavyje susiję prioritetai** būtų aktualūs **visoms ministerijoms** ir departamentams tiek politiniu, tiek finansiniu požiūriu.
- (6) Europos ir Afrikos dalyviai turėtų įtraukti **Bendros strategijos principus, tikslus ir prioritetus į finansinio ir techninio bendradarbiavimo programavimą**, taip pat į savo politinį dialogą ir susitikimus su trečiosiomis šalimis.
- (7) Europos ir Afrikos dalyviai taip pat turėtų laikytis įsipareigojimų **stiprinti ryšius, koordinavimą ir bendradarbiavimą JT ir kitose tarptautinėse organizacijose** ir daugiašalėse derybose, ir kurti veiksmingas konsultavimo ir koordinavimo struktūras.
- (8) **ES turėtų dar kartą patvirtinti politinį ir finansinį įsipareigojimą Afrikai**. Nepaisant sunkios dabartinės ekonominės padėties, ES turi teikti pusę pažadėtos papildomos oficialios vystymosi pagalbos Afrikai 2010 ir 2015 m.
- (9) **Afrikos pusė taip pat turi užtikrinti būtiną vadovavimą, atsakomybę ir veiksmingą įsipareigojimų vykdymą** ir teikti pažadėtą indėlį įgyvendinant strategiją ir veiksmų planą.

- (10) Būtina surengti *struktūruotą dialogą su Europos Parlamentu ir Visos Afrikos Parlamentu*, įskaitant nuolatinius strateginės partnerystės pažangos svarstymus.

Galiausia šie svarbiausi bendri aspektai turėtų būti įtraukti į visas aštuonias partnerystes, *daugiau dėmesio turėtų būti skirta komunikacijai*, nes sėkmingai veikianti ir į žmones orientuota partnerystė turi būti skaidri tiek pasiekimų, tiek proceso uždavinių atžvilgiu. Procesas ir pažanga turėtų būti pristatomi paprasta ir suprantama kalba popieriniame formate, per televiziją ir radiją, taip pat internete.